

جمهوری اسلامی ایران

مجلس شورای اسلامی

شماره ۴۲۰۴۳-۳۹

تاریخ ۱۴/۱۱/۱۳۶۱

بجای

دفتر شورای نگهبان

تاریخ ۴/۱۱/۱۳۶۱

شماره ۳۷۵۷

شورای محترم نگهبان

عطف بنامه شماره ۵۰۳۷ مورخ ۱۳۶۱/۶/۱۸ طرح قانونی دیوان محاسبات کشور که در جلسه علنی روز دوشنبه ۱۳۶۱/۱۱/۱۱ مجلس شورای اسلامی با حضور نماینده آن شورای محترم با اصلاحاتی بتصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال میگردد. ع.

رئیس مجلس شورای اسلامی

اکبر هاشمی

دکتر علی خامنه‌ای

جمهوری اسلامی ایران

مجلس شورای اسلامی

شماره ۴۳۰۸۵۰۰۰

تاریخ ۱۴/۱۲/۸۱

دفتر شورای نگهبان

تاریخ ۱۳۶۱/۱۱/۱۴

شماره ۷۵۰۳

بجس

طرح قانون دیوان محاسبات کشور

فصل اول - هدف

ماده ۱- هدف دیوان محاسبات کشور با توجه به اصول مندرج در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران عبارت است از اعمال کنترل و نظارت مستمر مالی بمنظور پاسداری از بیت المال از طریق .

الف - کنترل عملیات و فعالیتهای مالی کلیه وزارتخانهها ، موسسات ، شرکتهای دولتی و سایر دستگاههایی که بنحوی از آنها از بودجه کل کشور استفاده میکنند .

ب - بررسی و حسابرسی وجوه مصرف شده و درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار در ارتباط با سیاستهای مالی تعیین شده در بودجه مصوب با توجه به گزارش عملیاتی و محاسباتی ماخوذه از دستگاههای مربوطه .

ج - تهیه و تدوین گزارش حاوی نظرات در مورد لایحه تفریح بودجه و ارائه آن به مجلس شورای اسلامی

فصل دوم - وظایف و اختیارات

ماده ۲- حسابرسی یا رسیدگی کلیه حسابهای درآمد و هزینه و سایر دریافتها و پرداختها و نیز صورتهای مالی دستگاهها از نظر مطابقت با قوانین و مقررات مالی و سایر قوانین مربوط و ضوابط لازم الاجراء .

تبصره - منظور از دستگاهها در این قانون کلیه وزارتخانهها ، سازمانها ، موسسات ، شرکتهای دولتی و سایر واحدها که بنحوی از آنها از بودجه کل کشور استفاده مینمایند و بطور کلی هر واحد اجرائی که برطبق اصول ۴۴ و ۴۵ قانون اساسی مالکیت عمومی بر آنها مترتب بشود میباشد . واحدهائی که شمول مقررات عمومی در مورد آنها مستلزم ذکر نام است نیز مشمول این تعریف میباشد .

ماده ۳- بررسی وقوع عملیات مالی در دستگاهها بمنظور اطمینان از حصول و ارسال صحیح و به موقع درآمد و یا انجام هزینه و سایر دریافتها و پرداختها .

ماده ۴- رسیدگی به موجودی حساب اموال و دارائیهای دستگاهها .

ماده ۵- بررسی جهت اطمینان از برقراری روشها و دستورالعملهای مناسب مالی و کاربرد موثر آنها در جهت نیل به اهداف دستگاههای مورد رسیدگی .

ماده ۶- اعلام نظر در خصوص لزوم وجود مرجع کنترل کننده داخلی و یا عدم کفایت مرجع کنترل کننده موجود در دستگاههای مورد رسیدگی با توجه به گزارشات

حسابرسیها و رسیدگیهای انجام شده جهت حفظ حقوق بیت المال .
ماده ۷- رسیدگی به حساب کسری ابواب جمعی و تخلقات مالی و هرگونه اختلاف حساب
مأمورین ذیربط دولتی در اجرای قوانین و مقررات به ترتیب مقرر در این قانون .
ماده ۸- تجزیه و تحلیل لایحه تفریغ بودجه ارسالی از طرف قوه مجریه بر اساس نتایج
حاصل از بررسیها ، رسیدگیها و با حسابرسیهای انجام شده و تهیه و ارائه گزارش حاوی نظرات
به مجلس شورای اسلامی .

فصل سوم - سازمان و تشکیلات

ماده ۹- دیوان محاسبات کشور مستقیماً زیر نظر مجلس شورای اسلامی میباشد و در
امور مالی و اداری استقلال داشته و اعتبار مورد نیاز آن با پیشنهاد دیوان مذکور پس از تأیید
کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی جداگانه در لایحه بودجه کل کشور
منظور میشود . تشخیص ، انجام تعهد و تسجیل هزینههای آن با رعایت قوانین و مقررات از
وظایف رئیس دیوان محاسبات و با کسائی است که از طرف وی مجاز باین امور میشوند .
ماده ۱۰- مقر دیوان محاسبات کشور در تهران است و در مراکز استانها نیز دارای
تشکیلات استان خواهد بود .

ماده ۱۱- رئیس دیوان محاسبات کشور پس از افتتاح هر دوره قانونگذاری به پیشنهاد
کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی و تصویب نمایندگان ملت انتخاب
میشود .

تبصره - برکناری رئیس دیوان محاسبات با پیشنهاد کمیسیون دیوان محاسبات و با
تصویب اکثریت نمایندگان انجام میگردد .

ماده ۱۲- دیوان محاسبات کشور دارای ۴ هیات مستشاری و یک دادسرا در تهران و
۴ هیات مستشاری و دادیار مقیم در ۴ منطقه کشور میباشد . هر هیات مرکب از سه مستشار
است که یکی از آنها رئیس هیات خواهد بود .

تبصره - هر منطقه شامل چند استان و مقر هر هیات مستشاری در مرکزی از استانهای
مربوط خواهد بود .

ماده ۱۳- دادسرای دیوان محاسبات کشور از یک دادستان و تعداد کافی دادیار و یک
دفتر تشکیل میشود .

ماده ۱۴- دادستان دیوان محاسبات کشور پس از افتتاح هر دوره قانونگذاری به
پیشنهاد کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی و تصویب نمایندگان
ملت انتخاب میشود ، برکناری دادستان دیوان محاسبات به پیشنهاد کمیسیون دیوان
محاسبات و با تصویب اکثریت نمایندگان مجلس خواهد بود .

محسابی

ماده ۱۵- سایر اعضای تشکیلات دیوان محاسبات کشور عبارتند از.
الف - دو معاون .

ب - تعداد مشاور لازم .

ج - تعداد کفای حسابرس و ممیز حساب و کارشناس فنی

د - مستخدمین اداری .

ماده ۱۶- انتخاب هیات های مستشاری از طریق زیر بعمل می آید .

رئیس دیوان محاسبات کشور ظرف دو ماه پس از دریافت حکم اسامی ۴۰ نفر از میان افراد واجد شرایط در ماده ۱۷ را به کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی پیشنهاد خواهد نمود . کمیسیون از بین افراد مذکور ۲۴ نفر را بعنوان اعضاء اصلی هیات های مستشاری و ۸ نفر را به عنوان عضو جانشین انتخاب و به رئیس دیوان محاسبات کشور معرفی خواهد کرد .

ماده ۱۷- مستشاران دیوان محاسبات کشور پس از افتتاح هر دوره قانونگذاری از بین کارکنان امین و متدین و متخصص در امور دیوان محاسبات و یا افراد دیگر واجد شرایط مذکور در این ماده انتخاب میشوند .

ماده ۱۸- رئیس و دادستان و اعضاء هیات های مستشاری تا انتخاب و معرفی اعضاء جدید در هر دوره قانونگذاری به کار خود ادامه خواهند داد و انتخاب مجدد آنها بلا مانع است .

ماده ۱۹- جلسات هیات های مستشاری با حضور سه نفر رسمیت خواهد داشت و آراء صادره با اکثریت معتبر است . در مواردی که عده آنها کمتر از سه نفر باشد به درخواست هیات از طرف رئیس دیوان محاسبات کشور کمبود از بین مستشاران سایر هیات ها انتخاب و در رسیدگی و اتخاذ تصمیم شرکت خواهند نمود .

ماده ۲۰- اعضاء جانشین موضوع ماده ۱۶ با انتخاب و از طرف رئیس دیوان محاسبات کشور در موارد ذیل به عضویت هیات های مستشاری در خواهند آمد .

۱- در مورد فوت یا استعفا یا بازنشستگی یکی از اعضاء هیات ها .

۲- در مواردیکه هر یک از مستشاران به علتی برای مدتی بیش از ۴ ماه متوالی از انجام وظیفه بازماند .

تبصره - اعضاء جانشین قبل از اینکه به موجب این ماده به کار دعوت شوند وظایفی را که از طرف دستگاه های مربوط به آنها ارجاع میشود انجام خواهند داد .

ماده ۲۱- دادستان دیوان محاسبات کشور در حدود قوانین و مقررات مالی در حفظ حقوق بیت المال اقدام می نماید و در انجام وظایف خود میتواند بهر یک از دستگاه ها شخصاً مراجعه و یا این ماموریت را به یکی از دادیاران محول نماید .

ماده ۲۲- دیوان محاسبات کشور از لحاظ مقررات استخدامی تابع آئین نامه خاصی خواهد بود که از طرف دیوان مزبور تهیه و با رعایت اصل ۷۴ قانون اساسی به تصویب

مجلس شورای اسلامی میرسد و تصویب آئین نامه فوق الذکر تابع قانون استخدام کشوری خواهد بود.

فصل چهارم - نحوه کار هیاتهای مستشاری

ماده ۲۳ - موارد ارجاعی که در هیاتهای مستشاری مورد رسیدگی و اعلام نظر قرار میگیرد علاوه بر موارد مذکور در این قانون عبارتند از .

الف - عدم ارائه صورتهای مالی، حساب درآمد و هزینه، دفاتر قانونی و صورتحساب کسری و یا اسناد و مدارک در موعد مقرر به دیوان محاسبات کشور .

ب - تعهد زائد بر اعتبار و یا عدم رعایت قوانین و مقررات مالی .

ج - عدم واریز به موقع درآمد و سایر منابع تامین اعتبار منظور در بودجه عمومی به حساب مربوط و همچنین عدم واریز وجوهی که بعنوان سپرده یا وجه الضمان و یا وثیقه و یا نظائر آنها دریافت میگردند .

د - عدم پرداخت به موقع تعهدات دولت که موجب ضرر و زیان به بیت المال میگردد .

ه - سوء استفاده و غفلت و تسامح در حفظ اموال و اسناد و وجوه دولتی و یا هر خرج نادرست که باعث تلاف یا تضییع بیت المال بشود .

و - پروندههای کسری ابواب جمعی مسولین مربوط .

ز - ایجاد موانع و محظورات غیر قابل توجیه از ناحیه مسولین ذیربط دستگاهها درقبال ممیزین و یا حسابرسها و سایر کارشناسان دیوان محاسبات کشور در جهت انجام وظایف آنان .

ح - پرداخت و دریافتیهای که خلاف قوانین موجود به دستور کتبی مقامات مسوول صورت گیرد .

ط - تایید و یا صدور رای نسبت به گزارشات حسابرسان داخلی و خارجی شرکتها و موسسات و سازمانهای مربوطه .

تبصره - این هیاتها در صورت احراز وقوع جرم و یا تخلف از ناحیه مسوول یا مسولین ضمن اعلام رای پرونده را جهت صدور حکم مقتضی به مراجع صالحه ارسال خواهند داشت .

ماده ۲۴ - هرگاه ثابت شود که از ناحیه مسوولان بدون سوء نیت ضرری به بیت المال وارد شده است، از طرف هیاتهای مستشاری رای به جبران آن طبق ماده ۲۸ این قانون صادر خواهد شد و در مورد تخلفاتی که ناشی از دستور رئیس جمهوری و نخست وزیر و وزراء بوده و اثر مالی داشته باشد علاوه بر جبران ضرر گزارش لازم حسب مورد جهت استحضار و اخذ تصمیم به مجلس داده خواهد شد .

ماده ۲۵ - هرگاه دیوان محاسبات کشور ضمن انجام وظایف به یکی از جرائم عمومی

بجسب

برخورد نماید مکلف است موضوع را از طریق دادستان دیوان محاسبات کشور برای تعقیب به مراجع قضائی اعلام نماید. این امر مانع از ادامه رسیدگی مزبور در دیوان محاسبات کشور نخواهد بود.

ماده ۲۶- آراء دیوان محاسبات کشور را دادستان و یا نماینده او برای اجراء به دستگاههای مربوط ابلاغ و نسخهای از آن را به وزارت امور اقتصادی و دارائی ارسال و در اجرای آنها مراقبت مینماید. در صورتیکه آراء مزبور بلا اجراء بماند دادستان دیوان محاسبات کشور موظف است مراتب را به مجلس شورای اسلامی اعلام نماید.

ماده ۲۷- هیاتهای مستشاری اسناد و مدارکی را که مورد تقاضای دادستان دیوان محاسبات کشور باشد در اختیار مشارالیه میگذارد.

ماده ۲۸- آراء هیاتهای مستشاری طرف بیست و دو تا ریخ ابلاغ به محکوم علیه از طرف وی و دادستان قابل تجدید نظر است. مرجع تجدید نظر منحصرأ بموارد اعتراض رسیدگی و مبادرت به صدور حکم مینماید حکم صادره قطعی است. در صورتیکه رای صادره هیاتهای مستشاری مستند به قبول محکوم علیه و دادستان باشد و یا حضوری بوده و ابلاغ نیز واقعی باشد با نقضای موعده مذکور این رای قطعی و لازم الاجرا خواهد بود.

تبصره ۱- مرجع رسیدگی به تقاضای تجدید نظر محکمه صالحه است که تشکیل میشود از یک نفر حاکم شرع به انتخاب شورای قضائی و دو نفر از مستشاران دیوان محاسبات بعنوان کارشناس و به انتخاب رئیس دیوان که در پرونده مطروحه سابقه رای نداشته باشند. محل تشکیل محکمه مذکور در تهران خواهد بود.

تبصره ۲- در مواردیکه ابلاغ واقعی آراء هیاتها میسر نباشد و نیز در مورد آرای غیابی با نقضای موعده مقرر در ماده ۲۸ دادستان دیوان محاسبات مکلف است پرونده را با نضمام رای صادره و با اظهار نظر به مرجع تجدید نظر مذکور در تبصره یکا این ماده ارسال نماید. اعلام قطعیت با مرجع تجدید نظر مذکور در تبصره یکا این ماده خواهد بود.

ماده ۲۹- تقاضای اعاده دادرسی در موارد زیر قبول میشود.

الف - در صورتیکه در نوشتن ارقام یا در عملیات حسابداری اشتباهی شده باشد.

ب - در صورتیکه ضمن رسیدگی به سایر حسابها ثابت شود که اقلامی به حساب

نیامده و یا مکرر به حساب آمده است.

ج - هرگاه پس از صدور رای و حکم اسنادی بدست آید که محرز شود اسناد مزبور در موقع

رسیدگی موجود بوده لیکن بعللی در دسترس نبوده و یا مورد توجه هیات قرار نگرفته

باشد.

د - هرگاه رای و حکم به استناد اسنادی صادر شده که معقول بودن اسناد مزبور در مراجع

دادگستری به حکم قطعی ثابت شده باشد.

بجسالی

تبصره ۱- تقاضای اعاده دادرسی در محکمه ای رسیدگی و مورد صدور حکم واقع می‌شود که حکم قبلی را صادر نموده است و منحصر به قسمتهائی از حساب است که مورد نقضای اعاده دادرسی واقع شده است تقاضای اعاده دادرسی موجب توقف اجرای حکم نیست مگر پس از اخذ تأمین مقتضی .

تبصره ۲- محکمه مکلف است ظرف یک ماه نظر خود را مبنی بر قبول و یا رد تقاضای اعاده دادرسی اعلام نماید .

ماده ۳۰- تاریخ تشکیل و دستور جلسه رسیدگی هیاتهای دیوان محاسبات کشور و دادگاه مربوطه به دادستان و یا نماینده او و مسوول یا مسوولین امر ابلاغ شود . حضور دادستان یا نماینده او در جلسات رسیدگی الزامی است لیکن عدم حضور مسوول یا مسوولین امر مانع رسیدگی و صدور رای و حکم نخواهد بود و هیات و دادگاه پس از استماع نظر دادستان یا نماینده او و مبادرت به صدور رای و حکم خواهد نمود .

ماده ۳۱- هرگاه یکی از هیاتهای مستشاری ضمن رسیدگی متوجه شود موردیکه قبلاً رسیدگی و نسبت به آن رای صادر گردیده است از موارد اعاده دادرسی است باید حسب مورد مراتب را کتبا به محکوم علیه یا دادستان اعلام کند .

ماده ۳۲- تصحیح و رفع ابهام آراء هیاتهای مستشاری و احکام دادگاه تجدیدنظر با هیاتها و دادگاهها صادرکننده رای و حکم می‌باشد .

ماده ۳۳- مطالبات دولت ناشی از آراء و احکام قطعی صادره بر طبق مقررات اجرائی احکام مراجع قضائی خواهد بود .

ماده ۳۴- رسیدگی و صدور رای از دیوان محاسبات کشور و همچنین احکام مرجع تجدیدنظر مبنی بر جبران خسارت در مورد اشخاص مانع رسیدگی و محکومیت آنان به مجازاتهای اداری یا تعقیب کیفری در مراجع صالحه نخواهد بود .

ماده ۳۵- در مورد کسرا بواب جمعی مسوولین مالی دادسرای دیوان محاسبات کشور میتوانند از مرجع تجدیدنظر درخواست تأمین خواسته را نمایند مرجع مربوط در صورتی که دلائل درخواست تأمین خواسته را کافی بدانند قرار مقتضی صادر می‌نماید . قرار مذکور طبق مقررات اجرائی مربوط به احکام تأمین خواسته قابل اجرا می‌باشد .

ماده ۳۶- هیات عمومی دیوان محاسبات کشور با حضور حداقل ۱۶ نفر اعضای اصلی هیاتهای مستشاری با دعوت و به ریاست رئیس دیوان محاسبات کشور برای رسیدگی به موارد زیر تشکیل می‌شود .

الف - ایجاد هماهنگی در انجام وظایف هیاتهای مستشاری .

ب - اظهار نظر در خصوص گزارش تفریغ بودجه و گزارش نهائی .

ج - اظهار نظر در آئین نامه ها و روشهای اجرائی مربوط به نحوه کار دیوان محاسبات

کشور .

بررسی

د - سایر مواردیکه رئیس دیوان محاسبات کشور تشکیل هیات عمومی را لازم بدانند .
تبصره - تصمیمات هیات مذکور برای ۱۲ نفر از مستشاران حاضر در جلسه معتبر است
تاریخ جلسات هیات عمومی و دستور جلسه به دادستان دیوان محاسبات کشور اعلام میشود .
دادستان دیوان محاسبات کشور میتواند در مذاکرات هیات عمومی بدون داشتن حق رای
شرکت نماید .

فصل پنجم - مقررات متفرقه

ماده ۳۷ - تخلفات اداری اعضای هیاتهای مستشاری طبق دستور رئیس وسیله
دادستان دیوان محاسبات در هیاتی مرکب از سه نفر از روسای هیاتهای مستشاری
مورد رسیدگی قرار میگردد . مرجع تجدیدنظر در این مورد هیات عمومی دیوان محاسبات
کشور است .

ماده ۳۸ - تخلفات اداری رئیس یا دادستان دیوان محاسبات کشور بنا به دستور
رئیس مجلس و نظارت کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی در هیات
عمومی که بدون حضور رئیس یا دادستان تشکیل میگردد بر اساس قوانین مربوط مورد رسیدگی
و صدور رای قرار میگردد . مرجع تجدیدنظر در این مورد دیوان عالی کشور خواهد بود .
ماده ۳۹ - دستگاهها مکلفند حسابهای درآمد و هزینه ، صورتها ی مالی ، اسناد و
مدارک مربوط را به نحوی که دیوان محاسبات کشور تعیین مینماید به دیوان مزبور تحویل
نمایند . حسابرسی و رسیدگی آنها به تشخیص دیوان محاسبات کشور در ادارات دیوان یا
محل خود آن دستگاهها انجام میگردد .

ماده ۴۰ - تعیین نحوه حفظ و نگهداری و بایگانی صورت حسابهای مالی و اسناد
و مدارک مربوط در دستگاهها به عهده دیوان محاسبات کشور است .

ماده ۴۱ - دیوان محاسبات کشور علاوه بر موارد پیشبینی شده در این قانون موضوعات
مرتبطه با وظایف دیوان محاسبات را که از طرف مجلس شورای اسلامی حسب مورد به آن ارجاع
میشود رسیدگی و اظهار نظر مینماید .

ماده ۴۲ - دیوان محاسبات کشور برای انجام وظایف خود میتواند در تمامی امور
مالی کشور تحقیق و تفحص نماید و در تمامی موارد مستقیما مکاتبه برقرار نماید و تمام
مقامات جمهوری اسلامی ایران و قوای سه گانه و سازمانها و ادارات تابعه و کلیه اشخاص
و سازمانهایی که بنحوی از انحاء از بودجه کل کشور استفاده مینمایند مکلف به پاسخگویی
مستقیم میباشد حتی در مواردی که از قانون محاسبات عمومی مستثنی شده باشند .

ماده ۴۳ - دیوان محاسبات به حسابهای تا آخر سال ۱۳۵۹ به تفکیک قبل و بعد از انقلاب
رسیدگی مینماید ، نحوه رسیدگی بوسیله کمیسینی مرکب از نمایندگان دیوان محاسبات

بجسالی

کشور و وزارت امور اقتصادی و دارائی و بتصویب مجلس تعیین میگردد و متعاقباً لایحه تفریح بودجه این حسابها از سوی وزارت امور اقتصادی و دارائی تهیه و به مجلس شورای اسلامی ارائه خواهد شد .

ماده ۴۴- آئین نامه های اجرایی این قانون و همچنین سازمان تفصیلی دیوان محاسبات کشور توسط دیوان مذکور تهیه و پس از تصویب مجلس شورای اسلامی قابل اجرا خواهد بود .

ماده ۴۵- قانون دیوان محاسبات مصوب سال ۱۳۵۲ و مواد اصلاحی آن بطور کلی و کلیه قوانین و مقررات خاص در مواردیکه با این قانون مغایر است از تاریخ اجرای این قانون ملغی است .

تبصره - تا زمانیکه آئین نامه های اجرایی این قانون بتصویب نرسیده مقررات آئین نامه های مورد عمل تا حدیکه با مفاد این قانون مغایر نباشد قابل اجرا خواهد بود .

ماده ۴۶- اداره کلیه امور مالی و استخدامی و اداری دیوان محاسبات بسا رئیس دیوان است .

لایحه قانونی فوق مشتمل بر چهل و شش ماده و یازده تبصره در جلسه روز دوشنبه پانزدهم بهمن ماه یک هزار و سیصد و شصت و یک مجلس شورای اسلامی بتصویب رسیده است . ع

رئیس مجلس شورای اسلامی
اکبر هاشمی

۱۳۵۲